

Dojrzałość szkolna

Dojrzałość szkolna to gotowość dziecka do podjęcia obowiązków i zadań, jakie stawia przed nim szkoła. Oznacza osiągnięcie odpowiedniego stopnia rozwoju fizycznego, intelektualnego i emocjonalno – społecznego, który umożliwi mu udział w życiu szkoły oraz opanowaniu wiadomości, umiejętności, nawyków określonych programem nauczania.

Rozwój fizyczny:

1. Dziecko rozwija się prawidłowo, a poziom jego rozwoju fizycznego odpowiada normom sześciolatka – konieczne jest wykonanie obowiązkowego badania lekarskiego, zwanego bilansem sześciolatka.

Należy zwrócić szczególną uwagę na:

- Wzrok – obserwujemy, czy dziecko nie trzyma głowy za blisko lub za daleko podczas czytania, oglądania telewizji. Musimy zadbać o właściwe oświetlenie, szczególnie przy zajęciach stolikowych.
 - Słuch – zwracamy uwagę, jak dziecko słyszy z bliskiej, a także dalekiej odległości. Na szczególną uwagę zasługują dzieci często chorujące na górne drogi oddechowe (katary, zapalenie ucha).
 - Zapewnienie odpowiedniej ilości snu – w przypadku sześciolatka jest to około dziesięciu godzin na dobę.
 - Zapewnienie dziecku prawidłowej, dobrze zbilansowanej diety, składającej się z pełnowartościowych produktów.
2. Motoryka duża.
 - Dziecko lubi zabawy ruchowe takie jak: bieganie, skakanie, zabawy z piłką. Nie potyka się, potrafi jeździć na dwukołowym rowerze, sprawnie wchodzi i schodzi po schodach.
 3. Motoryka mała.
 - Sześciolatek ma dobre umiejętności w zakresie samoobsługi – ubieranie się, mycie, zapinanie guzików, wiązanie sznurowadeł, posługiwanie się sztućcami.
 - Lubi rysować, prawidłowo trzyma ołówek, przestrzega właściwych kierunków kreślenia, nie naciska zbyt mocno lub lekko ołówek na papier. Umie zaplanować przestrzeń kartki.
 - Chętnie lepi z plasteliny, wycina nożyczkami nie szarpiąc przy tym papierem, dobrze tnie po linii prostej i krzywej.
 - Ma gotowość do podjęcia nauki pisania.
 - Potrafi konstruować za pomocą gotowych elementów, np. klocki, mozaiki.
 - Potrafi łączyć elementy z klejem.
 4. Stronność ciała - tak zwana lateralizacja. Określa, w jakim stopniu pewne obszary mózgu kierują określonymi czynnościami, procesami. Dziecko samo decyduje czy woli posługiwać się prawą, czy lewą ręką.
Dziecko idące do pierwszej klasy powinno:
 - Zdecydowanie używać jednej ręki podczas jedzenia, rysowania.
 - Właściwie nazywać kierunki przestrzeni i strony ciała, wzajemne położenie przedmiotów na płaszczyźnie (lewy-prawy, nad-pod, góra-dół, na, za).
 - Nie odwracać kształtów, znaków, przy ich odwzorowywaniu, nie powinno robić „zwierciadlanego odbicia”.

- Rysując, sześciolatek powinien stosować odpowiednie kierunki – od góry do dołu, od lewej do prawej strony i koło – przeciwnie do ruchu wskazówek zegara.

Rozwój intelektualny:

O rozwoju intelektualnym decyduje przede wszystkim aktywność, ciekawość świata. Rozwój intelektualny jest odpowiedzialny za:

- Mowę, myślenie
- Pisanie, czytanie
- Rozwój pojęć, w tym matematycznych

Mowa i myślenie (porozumiewanie się, tak zwane kompetencje językowe). Dojrzałe do szkoły dziecko powinno:

- rozumieć bardziej złożone polecenia;
- budować proste zdania na dany temat;
- umieć wypowiedzieć się kilkoma zdaniami na dany temat, opisać treść obrazka, posługiwać się czasownikami, łącznikami wyrazowymi - przyimkami;
- mówić wyraźnie. Mogą czasami pojawić się kłopoty z artykulacją złożonych głosek, ale pojedynczo wypowiada je prawidłowo;
- słuchając czytanej treści, dostrzegać związki treściowe, przyczyny zdarzeń, zjawisk, przewiduje skutki określonych działań;
- potrafi wyciągać wnioski, klasyfikować według jakiejś kategorii.

Pamięć słuchowa

- dziecko wiernie odtwarza wiersz, piosenkę;
- uważnie słucha tekstu czytanego, poleceń, wypowiedzi kolegów, zadań matematycznych z treścią;
- odróżnia wysokość dźwięku lub umówiony dźwięk pośród innych;
- ma dobrą integrację wzrokowo-słuchową (np. potrafi wyszukać obrazek do danej treści);
- pamięta podstawowe wiadomości ze środowiska społeczno-przyrodniczego – np. dni tygodnia, adres, pory roku i co takiego się w nich dzieje, zna nazwy warzyw i owoców).

Słuch fonematyczny

- dziecko umie wyróżniać głoski w wyrazach;
- dzieli wyrazy na sylaby;
- tworzy wyrazy z sylab i głosek;
- rozumie co to zdanie, wyraźnie je wypowiada.

Percepcja wzrokowa

- dziecko potrafi narysować rysunek bogaty w szczegóły;
- rysując stosuje właściwe proporcje między elementami rysunku;
- zauważa szczegóły na rysunku (np. gdzie widzisz..., czym się różni...itd.);
- lubi układać klocki;
- chętnie ogląda bajki w telewizji, obrazki w książeczkach;
- zapina prosto guziki;
- zapamiętuje przedmioty w otoczeniu – zauważa różnicę w położeniu przedmiotów;
- zapamiętuje kształty, co świadczy też o dobrej integracji wzrokowo-ruchowej.

Rozwój pojęć – w tym pojęć matematycznych

- dziecko zna pojęcia: wyższy-niższy, mniej-więcej, krótki-długi;
- porównuje przedmioty ze względu na wielkość;
- segreguje przedmioty ze względu na kształt, wielkość, kolor;
- zna kolory;
- liczy w zakresie dziesięciu (dodaje, odejmuje na klockach, posługuje się liczebnikami porządkowymi);
- zna figury geometryczne;
- zna pojęcie zbioru, potrafi wyodrębnić zbiór, porównuje zbiory (tyle samo, mniej, więcej);
- klasyfikuje pojęcia według wskazanej cechy lub dwóch cech – np. wybierz zielone kwadraty.

Rozwój emocjonalno-społeczny

O dojrzałości emocjonalnej możemy mówić wówczas, gdy dziecko cechuje równowaga psychiczna - wtedy gdy siła jego reakcji jest adekwatna do działającego bodźca. Dziecko nie zrównoważone emocjonalnie wybuchą złością, płaczem z mało ważnego powodu, często jest agresywne, drażliwe, lękliwe i napięte. Osiągnięcie dojrzałości emocjonalnej pozwala mu przeżywać pozytywne emocje oraz reagować w sposób adekwatny do sytuacji.

Dziecko dojrzałe emocjonalno-społecznie do szkoły, również:

- jest w znacznym stopniu samodzielne i aktywne, potrafi wykonywać czynności samoobsługowe;
- jest ciekawe świata, umie obserwować przyrodę;
- potrafi odróżnić prawdę od fantazji;
- łatwo i chętnie nawiązuje kontakty z rówieśnikami i nauczycielami;
- posiada umiejętność współdziałania i współpracy w grupie, cieszy się z osiągnięć całej grupy;
- potrafi podporządkować się niezbędnym normom i zasadom;
- jest obowiązkowe, wytrwałe i wrażliwe na opinię nauczyciela;
- jest odpowiedzialne za podjęte zadania, np. rolę dyżurnego;
- rozpoczętą pracę stara się doprowadzić do końca, pomimo zmęczenia.

Zdarza się, że sześciolatek o bardzo wysokim poziomie rozwoju intelektualnego nie daje sobie rady z nauką. O tym, czy dziecko sprosta wymaganiom stawianym mu przez szkołę decyduje stopień osiągniętej przez niego dojrzałości szkolnej, czyli również tej społeczno-emocjonalnej, ponieważ pójście do szkoły wiąże się ze zmianą trybu życia.

Dojrzałość szkolna jest efektem rozwoju, w którym znaczącą rolę odgrywają oddziaływania środowiskowe – rodziców, przedszkola, szkoły. Im lepsza stymulacja, tym lepsze przygotowanie dziecka do szkoły, a co się z tym wiąże, lepsze funkcjonowanie w szkole.

Aby pomóc dziecku w osiągnięciu dojrzałości szkolnej dorośli powinni:

- starać się wzbudzać pozytywne emocje do szkoły – dziecko nauczy się tam ciekawych rzeczy, pozna nowych kolegów;
- zapewnić stałe miejsce do odrabiania lekcji, miejsce na książki i przybory szkolne;
- przeznaczyć dziecku czas na wspólne spacer, rozmowy i czytanie książek;
- zachęcać do rysowania, malowania, lepienia z plasteliny, modeliny, masy solnej;
- grać w gry edukacyjne pomagające rozwijać umiejętności w różnych obszarach;
- przeglądać zeszyty i prace szkolne/przedszkolne;
- chwalić za wszystko co dziecko zrobiło dobrze, co mu się udało;
- nie krzyczeć na dziecko, jeśli czegoś nie umie.

Jeżeli macie Państwo wątpliwości, czy Wasze dziecko osiągnęło dojrzałość szkolną lub chcielibyście szczegółowych wskazówek, jak pracować z Waszym dzieckiem, żeby jak najlepiej przygotować je do szkoły zapraszamy do Poradni!

Oprac.: Elżbieta Kania